

سال‌م‌د‌ش‌ن‌اس‌ی‌ م‌ح‌یط‌ی

م‌ع‌ن‌اب‌خ‌ش‌ی‌ ب‌ه‌ م‌ح‌یط‌ ب‌رای‌ س‌ال‌م‌ن‌د‌ان

ت‌ال‌ی‌ف

س‌گ‌ر‌ا‌ه‌ام‌ ر‌ول‌س‌ و‌ م‌ی‌ر‌ی‌ام‌ ب‌رن‌ارد

ت‌ر‌ج‌م‌ه

د‌ک‌تر‌ ع‌ب‌د‌ال‌ر‌ح‌ی‌م‌ اس‌د‌ال‌ل‌ه‌ی‌ و‌ ط‌ا‌ه‌ره‌ س‌ک‌وت

نام کتاب: سالمندشناسی محیطی (معنابخشی به محیط برای سالمندان)

تالیف: گراهام رولس - میریام برنارد

ترجمه: دکتر عبدالرحیم اسداللهی - طاهره سکوت

ویرایش: محبت زمانی - راضیه شهبازی کهن

صفحه آرایی: محبت زمانی

ناشر: نیلفام (تلفن: ۰۲۱-۴۴۳۷۵۶۳۵)

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۳۱۰۴-۸

نوبت چاپ: یکم - پاییز ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰

۵۵۰۰۰ تومان

سالمندشناسی محیطی / تالیف | صحیح: ویراستار گراهام رولس، میریام برنارد؛

ترجمه عبدالرحیم اسداللهی، طاهره سکوت. تهران: نیلفام، ۱۳۹۹. ۳۰۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۳۱۰۴-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان اصلی:

Environmental gerontology : making meaningful places in old age,c2013.

موضوع: سالمندان -- مسکن -- برنامه ریزی

Older people -- Housing -- Planning

فضاهای عمومی -- جنبه های اجتماعی

Public spaces -- Social aspects

خانه -- جنبه های اجتماعی

Home -- Social aspects

پیری -- جنبه های اجتماعی

Aging -- Social aspects

راولز، گراهام دی.، ویراستار

Rowles, Graham D

برنارد، میریام، ۱۹۵۴-م.، ویراستار

Bernard, Miriam, ۱۹۵۴-

اسداللهی، عبدالرحیم، مترجم

سکوت، طاهره، مترجم

رده بندی کنگره: HV۱۴۵۱

رده بندی دیویی: ۳۴۳/۵۹۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۲۷۷۵۸

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه نویسندگان.....
۱۱.....	پیشگفتار مترجمان.....
۱۵.....	بخش اول: معنای مکان در فضاهای مسکونی و عمومی.....
۱۷.....	فصل اول: معنا و اهمیت مکان در دوره سالمندی.....
۳۷.....	فصل دوم: کنش متقابل اجتماعی در عرصه‌ها و فضاهای عمومی.....
۳۷.....	بخش دوم: اقامتگاه‌های خصوصی.....
۶۱.....	فصل سوم: ایجاد و حفظ فضاهای خانه‌محور در محیط‌های مسکونی.....
۸۰.....	فصل چهارم: مکان شخصی: تفسیر دوباره‌ی معنای خانه برای زنان سالمند بدون فرزند.....
۹۱.....	بخش سوم: محیط‌های مراقبت طولانی مدت.....
۹۳.....	فصل پنجم: روند پیچیده خانه‌نشینی در مراکز سالمندان.....
۱۱۰.....	فصل ششم: دگرگونی مراقبت‌های بهداشتی بابتار در ایرلند.....
۱۳۱.....	فصل هفتم: ایجاد یک مؤلفه ارزیابی محیطی برای ابزار تصویرسازی مراقبت دمانس.....
۱۴۹.....	بخش چهارم: مکان‌های عمومی.....
۱۵۱.....	فصل هشتم: پویایی در محیط‌های بیرونی در دوران سالمندی.....
۱۷۳.....	فصل نهم: سالمندانی که از محیط‌های ناشناس استفاده می‌کنند.....
۱۹۰.....	فصل دهم: گذرگاه‌هایی بین نسلی برای ایجاد اماکن و فضاهای ارتباطی.....
۲۱۵.....	فصل یازدهم: ایجاد خانه امن بازنشستگی در دهکده سبز سالمندی در انگلستان.....
۲۳۹.....	بخش پنجم: چالش‌های کاربردی.....
۲۴۱.....	فصل دوازدهم: گذشته، حال و آینده در طراحی محیط‌های خصوصی و عمومی برای ساخت و ماندگاری مکان.....
۲۶۰.....	منابع.....
۲۸۹.....	نمایه موضوعی.....

مقدمه نویسندگان

افزایش مهارت در درک تجربه‌ی سالمندان از محیط پیرامونشان و نحوه این تحولات در سال‌های پیش رو، به موازات تبدیل این بینش به عملی‌سازی و الگوسازی پیش نرفته است. دانش روزافزون در مورد اثرات موانع جسمی بر تحرک، روش درک سالمندان از فضا - درک عمیق‌تر از معنای خانه- و بینش پیچیده‌تر و متفاوت‌تر نسبت به عواقب جابجایی آن‌ها به خوبی مستند شده است. با این حال، ما فقط در مراحل اولیه‌ی مقابله با پیامدهای طراحی محیطی، مراقبت‌های اجتماعی و سیاست‌های عمومی هستیم. این کتاب تلاشی برای شروع بررسی این وضعیت است.

تبادل مکاتبات در سال ۲۰۰۸، در زمان انتظار برای نوزدهمین کنگره جهانی سالمندشناسی و پزشکی سالمندان^۱ در پاریس، سبب شد که ما با تعدادی از همکاران باهدف تشکیل جلسه‌ای در مورد سالمندشناسی محیطی برای کنفرانس ارتباط برقرار کنیم. درحالی‌که این مقدمات به نتیجه نرسید، گفتگوهای بعدی آغاز شد. این کتاب از این تحقیق و گفتگو حاصل شده است. ما ابتدا با طیف وسیعی از محققان آمریکای شمالی و اروپای غربی که می‌دانستیم در حال انجام تحقیقات نوینی در رابطه با افراد سالمند و محیط آن‌ها بودند، تماس گرفتیم. درخواست ما این بود که آن‌ها فصل اصلی در مورد تحقیق‌شان را با ما به اشتراک بگذارند و تأکید ویژه‌ای داشتیم بر پیامدهای کاربردی آنچه آن‌ها در حال کشف آن بودند.

با پیشبرد پروژه، دریافتیم مهم است که بین فضای مسکونی و اماکن عمومی با توجه به فضاهای مسکونی تمایز قائل شده و متوجه شدیم که موضوع خانه و تبدیل فضاها به مکان‌های هویتی فرد و دل‌بستگی شخصی، موضوعی تکرارشونده است. گذشته از حوزه‌ی خانه، مضامین متنوعی نیز وجود دارد که در آثار تحقیقاتی معاصر پدید آمده است. ازجمله نیاز به فضاهای مشترک بین نسلی و فراگیر بودن طرح فضاهای عمومی برای سهولت تبدیل مکان به فضایی که پذیرای جمعیت متنوعی باشد. هدف ما در این کتاب نه تنها ارائه چشم‌اندازی منسجم در مورد خصوصیات متمایز فضاهای خصوصی و عمومی و شیوه تبدیل آن‌ها به اماکن خصوصی و عمومی است، بلکه به بررسی چگونگی قرار گرفتن این مکان‌ها در داخل چارچوب زندگی مردم اشاره دارد.

در ابتدا مهم است که تفاوت بین فضاها (عرصه‌هایی که در درون یک دنیای دکارتی هستند و به خودی خود معنایی ندارند) و مکان‌ها (همان عرصه‌هایی که از طریق فرایندهای سکونت و با تجربه زندگی به مکان‌هایی عالی تبدیل می‌شوند و هویت فردی و گروهی را تقویت می‌کنند) قائل شویم. زندگی هر

شخصی کم یا زیاد در هم تنیدگی در هر دو بخش فضا و مکان خصوصی و عمومی را به همراه دارد. این ترکیب روزبه‌روز، سال به سال، در طول دوره زندگی متفاوت است؛ زیرا در هر نوع فضایی، زمان زیادی را صرف می‌کنیم و روش‌های در حال گذار و روبه‌جلو از حوزه‌ی خصوصی به حوزه عمومی را توسعه می‌دهیم. البته نکته مهم شیوه‌ای است که زندگی فردی و اجتماعی ما توسط مکان‌هایی که برای خودمان ایجاد می‌کنیم، شکل می‌گیرد و با فضاهایی که دیگران برای ما ایجاد می‌کنند، تقویت می‌شود. این فضا، ایجاد مکان را پشتیبانی کرده یا محدود می‌کند. طبق یادداشت‌های همکاران ما، تطبیق با فضاهای زندگی، ارتباط نزدیکی با کنترلی دارد که ما بر نحوه تحول و حفظ آن‌ها، چه مثبت و چه منفی، داریم؛ مکان‌هایی که با هویت ما و احساس تداوم داشتن یا بیگانه بودن ما در جهان ارتباط دارد.

در دوره سالمندی، درواقع در طول دوره زندگی، فرایندهای ایجاد و بازسازی توسط افراد و گروه‌های اجتماعی با طراحی محیطی، توسط مدل‌های مراقبت‌های اجتماعی و خدمات انسانی و در مقیاس بزرگ‌تر توسط سیاست‌های عمومی تسهیل یا بازداشته می‌شوند. درنتیجه، عمده تمرکز این کتاب، تلاش برای شروع تفسیر و درکی از تجربه محیطی با مجموعه‌ای از توصیه‌ها در هر یک از این حوزه‌ها است. این کتاب به شدت میان‌رشته‌ای است، چراکه با مشارکت افراد با سابقه و متخصص در مردم‌شناسی، معماری، اقتصاد، آموزش، جغرافیا، جرم‌شناسی، برنامه‌ریزی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، کاردرمانی، علوم توان‌بخشی و سایر علوم بهداشتی تدوین شده است. همچنین دارای یگرنگ و بوی بین‌المللی است. اگرچه این همکاری شامل تعداد محدودی از فرهنگ‌ها در کنار همدیگر است و پوشش آن به هیچ‌وجه جامع نیست، اما شامل دیدگاه اندیشمندانی از انگلستان، ایرلند، سوئد، آلمان، کانادا، سنگاپور و همچنین ایالات متحده است.

این کتاب از پنج بخش تشکیل شده است. در بخش اول زمینه را تنظیم کرده و یک مرور مفهومی کلی ارائه می‌دهیم. در فصل اول به بررسی معنی و اهمیت مکان در سالمندی می‌پردازیم و بیشتر در مورد نحوه تجربه‌ی فردی و ایجاد معنا در فضای خصوصی محل سکونت و اینکه چگونه ممکن است سال‌های پیش رو را دچار تغییر کرده و درنتیجه جابجایی حاصل شود تمرکز می‌کنیم. فصل دوم با بررسی راه‌های تبدیل شدن فضاهای عمومی به مکان‌هایی عمومی از طریق تعاملات اجتماعی و ایجاد هویت جمعی و نیز مفاهیم تکمیلی را ارائه می‌دهد. با توجه به این پیش‌زمینه، بخش دوم نگاه عمیق‌تری به اقامتگاه‌های خصوصی دارد، در فصل‌های بعدتر به چگونگی ایجاد و حمایت از مکان‌هایی شبیه به خانه (فصل سوم)؛ و معانی مشخص خانه برای زنان سالمند بدون فرزند (فصل چهارم) و نیز به گروه‌های به حاشیه رانده‌شده که کمتر نماینده‌ای در تحقیقات اصلی سالمندشناسی محیطی دارند، می‌پردازد. در بخش سوم توجه ما به محیط‌های مراقبت طولانی مدت است. تمرکز بر درک فرایندهایی است که به موجب آن، افراد با ورود به خانه سالمندان معنای خانه برایشان متبادر می‌شود (فصل پنجم)، یا به‌نوعی در هنگام یافتن خود در تسهیلات با اقامت

طولانی (ازجمله آسایشگاه‌های سالمندان) که برای بسیاری از آن‌ها آخرین اقامتگاه محسوب می‌شود، زمینه و پشتیبانی لازم جهت ایجاد مکان‌های خانه مانند برایشان فراهم شود (فصل ششم). با معرفی موضوع اندازه‌گیری در فصل هفتم، بینش مهمی در مورد راه‌های درک کیفیت تجربه و استفاده افراد مبتلا به دمانس از فضاهای مؤسسه‌ای ارائه شده است.

در خارج از محل سکونت و با تمرکز بر روی فضاهای عمومی، بخش چهارم معنای تحرک در محیط‌های بیرونی را مطرح می‌کند (فصل هشتم)؛ و فرایندی را در نظر می‌گیرد که از طریق آن افراد و فضاهای عمومی ناآشنا را به مکان‌هایی تبدیل کنند که راه‌اندازی شده و شناخته شوند (فصل نهم). فصل دهم چشم‌انداز بین نسلی را اضافه می‌کند و از راه‌های ایجاد فضاهای عمومی فراگیر برای تقویت تعامل و برقراری ارتباط در میان گروه‌های سنی مختلف، مثال‌هایی از بخش‌های مختلف جهان می‌آورد. فصل بعدی در این بخش کتاب (فصل یازدهم) بر اهمیت اطمینان از اینکه کسانی که دهکده‌های مخصوص بازنشستگی را طراحی و اداره می‌کنند، باید به شیوه استفاده از این فضاها و تطبیق با مفاهیم، آشنا باشند؛ تأکید دارد. در یک نتیجه‌گیری تلفیقی در بخش پنجم، مضامین متنوعی را که در طول کتاب معرفی شده، در چارچوبی از دستورالعمل‌ها و توصیه‌ها برای حرکتی روبه‌جلو جمع‌آوری کرده‌ایم. آرزوی ما این است که فصل دوازدهم و پایانی کتاب، نه تنها یک خلاصه ادغام شده باشد بلکه به عنوان یک راهکار برای دیگران باشد تا بسیاری از خطوط تحقیقات و مداخلات اصلاحی مورد حمایت همکاران ما را دنبال کنند.

ما این کتاب را گامی در مسیر انتقال دانش به سمت عمل در راستای ارتقاء کیفیت زندگی افراد می‌دانیم. به عنوان خواننده، امیدواریم که از ایده‌های بیان شده در صفحات زیر به عنوان نقطه شروعی برای تعمق در بهترین روش‌ها برای گسترش دانش و حساسیت نسبت به ظرافت‌های تجربه محیطی استفاده کنید. ما شما را به چالشی وارد کرده تا راه‌هایی برای کمک به این هدف در ایجاد و درک مکان‌های شخصی خود، در حمایت از دیگران در هنگام خودنگری و کمک به توسعه طراحی محیطی، مداخلات اجتماعی و سیاست‌های عمومی، بیابید که به عنوان موضوع اساسی، دارای جایگاه‌های پراهمیتی است. به منظور تسهیل این روند، مقدمه مختصری از نویسندگان را در ابتدای هر یک از فصل‌هایی که مشارکت داشته‌اند، گنجانده‌ایم. امیدواریم که این نظرات برای تفکری نو انگیزه دوجندانی ایجاد کند و زمینه برخی ایده‌ها را برای گفتگو با همکاران فراهم کند.

در هنگام گردآوری کتاب، متوجه شدیم که نه تنها در دو سوی اقیانوس اطلس، بلکه در سراسر جهان تغییرات زیادی در کاربرد واژه‌ها وجود دارد. به عنوان مثال، ظهور «خانه‌ی سالمندان» در سه دهه گذشته باعث شده تا تفسیرهای مختلفی از معنای واقعی این موضوع ارائه شود. در ایالات متحده، تعاریف و

تفسیرهای گسترده‌ای از این اصطلاحات در بین ایالت‌های مختلف وجود دارد. حتی در این کتاب، تفاوت در تعاریف و تفاوت‌های ظریف در واژه‌ها وجود دارد. ما هر نویسنده‌ای را تشویق کردیم تا تعاریف خاص خود را از اصطلاحات و عباراتی که مبهم به نظر می‌رسند یا در معرض تفسیرهای جایگزین هستند را صریحاً بیان کند.

یکی از لذت‌های تألیف این کتاب، همکاری با افراد با بصیرت و متعهدی بود که از همان ابتدا - و حتی گاهی بهتر از ما- اهمیت جسارت بالقوه را فهمیده بودند. با تشکر از مدیر ما در شرکت انتشارات اشپرینگر، شری ساسمان، برای راهنمایی در شکل‌گیری اولیه کتاب که مشوقمان بود تا مطمئن شویم که ما صرفاً آمیزه‌ای از فصل‌های متفاوت بعضی از کتب ویرایش شده را تهیه نکرده‌ایم، بلکه یک اثر منسجم گردآورده‌ایم که در آن هر یک از مؤلفه‌های اصلی، استدلالی کلی را ارائه کرده است. ما همچنین از شری به خاطر حمایت و راهنمایی شخصی وی طی چندین سال سپاسگزار هستیم؛ زیرا هر یک از ما در خانواده‌های خود با مشکلات پیش‌بینی‌نشده بیماری و مرگ روبرو شدیم که با تأخیر در تکمیل کتاب دخیل بودند. شری ویراستار صبوری است که از اهمیت بیشتر خانواده‌ها آگاه بود.

میزان موفقیت ما در دستیابی به خواسته‌های خود در این کتاب به دلیل کوشش همکاران ما در تطابق بخش‌های مربوط به خودشان بود که به عنوان چشم‌اندازی مشترک به وجود آمد. ما از آن‌ها به خاطر مشارکت‌شان در رسیدگی به نظرات و پیشنهادها بسیاری که در مورد پیش‌نویس‌های اولیه و پاسخ سریع و متفکرانه به درخواست‌های خاص برای اصلاح و شفاف‌سازی داشته، تشکر می‌کنیم. تدوین یک کتاب نه تنها یک اثر هوشمندانه است، بلکه یک چالش مهارت و تعهد سازمانی و اداری است. ما با یکی از اعضای تحریریه و پروژه از دانشگاه کنتاکی، جولی ای براون همکاری داشته باشیم. ایشان مراحل مکاتبه با نویسندگان ما را بر عهده داشت و کارهای متعدد اداری همراه با پیشبرد نسخه‌ی ویرایش شده را با مهارت، کارایی، شوخ‌طبعی و مهربانی انجام می‌داد؛ از کار ایشان بسیار خرسند بودیم. در طول تدوین کتاب، هر دو با تعدادی از چالش‌های شخصی غیرمنتظره روبرو شدیم که بعضی اوقات باعث شد، تأخیر یا اصلاح برنامه‌های خود را ضروری بدانیم. اینکه ما با وجود این شرایط توانستیم کار را به اتمام برسانیم، گواهی تحمل همسران ما، روت و استیو است چون از زمانی که برای خانواده بود، گذشتند و این امکان را برای ما فراهم کردند که بتوانیم ساعات طولانی کار کنیم و درگیر تلفن‌های طولانی مدت با آن طرف اقیانوس اطلس باشیم و به دنبال آن در کنفرانس سالانه انجمن سالمندشناسی آمریکا در سال ۲۰۱۱ برای همکاری در این پروژه در بوستون حاضر شدیم. از شما متشکریم.

گراهام، دی رولس؛ جرج تاون، کنتاکی
میریام برنارد؛ کیلا، استافوردشایر